

K literárnovednej a literárnokritickej reflexii Jozefa Tatára

Jozef Brunclík

Katedra slovenskej literatúry

Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre

To the Literary Research and Literary Critical Reflection of Jozef Tatár

Litikon, 2016, Vol. 1, No. 1, pp. 73-79

From the researching publication it is obvious that the literary critical and literary research activity of Jozef Tatár is focused on less discussed, partial context. With his analytical – interpretative studies he particularised and specified that the literary matrix of the region of Turiec has not only a rich history, but also extraordinarily creative and noticeable pulsing present creativity.

Keywords: poetry, literary criticism, Turiec

Meno vysokoškolského pedagóga Jozefa Tatára v literárnych kruhoch rezonuje už niekoľko desaťročí. Jeho profesijná aktivita je síce profilovo zameraná na literárnu historiografiu, ale z jeho publikovaných príspevkov je zrejmé, že mu je blízka i literárna kritika, literárny lokálpatriotizmus a regionalistika, osobitne preferované analytické i komparatívne prístupy v interpretácii. Dokazuje to aj sumár jeho vedeckých prác: *Povešť v regióne – región v povesti* (2001), *Básnická medzigenerácia* (2002), *Interpretačné minimum. Z modernej slovenskej poézie* (2002, spoluautor J. Lomenčík), *Básnik a láska* (2006), *Z poézie troch storočí* (2013), *Básnik na pomezí. Biograficko-bibliografický profil Izidora Žiaka Somolického* (2014) a *Umelecký profil Štefana Krčméryho* (2015). Popri vedecko-pedagogickej činnosti má Jozef Tatár aj umelecké ambície, ktoré naplnil vlastnou literárnou tvorbou – je autorom niekoľkých básnických zbierok, knížiek pre deti a mládež a dokonca i tvorcom publikácií povestového žánru.

Predmetom záujmu tohto príspevku je reflektovanie literárnovedných štúdií v monografickej práci, ktorej názov bol uvádzaný o niekoľko riadkov vyššie – *Z poézie troch storočí*. Predmetná monografia je vlastne výberom už prezentovaných analyticko-interpretatívnych štúdií autora z rôznych vedeckých podujatí, príp. výstupov z grantových úloh. Konečnú podobu monografie determinovala tematická pestrosť príspevkov a ich chronologické ukotvenie. Spoločným menovateľom evidentného záujmu autora je poézia, resp. básnické texty vznikajúce od čias romantizmu až po takmer súčasnú prítomnosť (pozri názov *Z poézie troch storočí*). Rovnako ich spája metodológia ich koncipovania. Predmetom záujmu Jozefa Tatára je poväčšine vždy konkrétny básnický fragment, ktorý podrobuje subjektívnej textovej analýze za účelom generalizačných tendencií i centripetálnych pulzácií. Rozhodujúcim faktorom pri výbere a spracovaní určitých tém tak mohol byť autorovi vlastný lokálpatriotizmus (orientuje

sa napríklad na turčianskych autorov, poetov z okolia svojho pracoviska), ale i relevantná parcialita, ktorej význam autor podkladá analyticko-interpretáčnym dokazovaním a konfrontovaním s dovtedy platným invariantom. V tejto súvislosti uvádza: „... tento knižný projekt je osobitý aj tým, že sa prevažne venujem iba konkrétnej básni, jednej či viacerým zbierkam autora, ojedinelým postupom je reflektovanie konkrétnych motívov v tvorbe viacerých básnikov (...) prípadne sa pokúšame doplniť pohľad na slovenskú poéziu o diela, ktoré sú aj napriek rôznej umeleckej hodnote básnických výpovedí neprehliadnuteľným dokladom o autorovom vstupe do literatúry, prípadne o jeho nasledujúcej tvorbe“ (Tatár, 2013, s. 5). Z hľadiska koncepcnosti – usporiadania štúdií v monografii – autor mohol voliť aj iné rozloženie textov, napríklad na základe chronológie prezentovaných tém, ale pravdepodobne rozhodovali iné dôvody (chronológia vzniku jednotlivých štúdií, vygenerovaná relevantnosť či prezentovaná špecifickosť a pod.).

V prvej a veľmi podnetnej štúdii monografie, zameranej na báseň Jána Bottu *K mladosti* (posledný variant básne *Duma dňa 1. lipňa* 1847), autor odkazuje na levočské štúdiá a ich inšpiračný stimul pri koncipovaní Bottových juvenilií. J. Tatár zaujímavo približuje situáciu levočských štúrovcov, do ktorej ich voviedol J. Francisci svojím aktivizovaním mládeže po dohode so Štúrom a Hodžom. Zdôrazňuje však, že spomínané „aktivizovanie“ postupne nadobudlo v istom zmysle aj negatívny rozmer – „Bottu a jeho vrstovníkov obmedzoval najmä labyrint ideálnych svetov ducha a myšlienky, pohyb v začarovanom kruhu a odstup od reálneho života a sociálnych faktov“ (s. 8). Opodstatnene tiež pripomína, že Bottovi a jeho vrstovníkom chýbal konkrétny program a nevyhovoval im zredukovaný okruh tém literárnej tvorby v dikcii starších básnických autorít. Stagnácia činnosti a kríza Jednoty mládeže slovenskej od jesene 1846 do jari 1847 viedla Bottu najskôr k vnútornej revolte, ktorú transformoval do veršov iníciačného charakteru. Autor štúdie v nej sleduje nielen príčiny vzniku predmetného básnického textu, ale aj jeho genézu, textovú transformáciu v závislosti od (mimo)literárnych okolností a chronologických determinánt. Od variantu *Dumy dňa 1. lipňa* 1847, uverejnenej napr. v Dobšinského práci *Deje Jednoty mládeže slovenskej do roku 1848*, po skúmaný variant *K mladosti*, uvedenom v rukopisnom zôšite *Sobrané spevy* (1879), eviduje podrobne určité modifikácie pôvodného textu pri jeho ďalšom publikačnom prezentovaní. Treba ešte pripomenúť, že Tatárovo vnímanie vzniku Bottovej skladby *K mladosti* je v intenciách istej miery súvzťažnosti s Mickiewiczovou básňou *Óda na mladosť* (1820). I napriek tomu, že Botto spôsob spracovania spomínanej básne prevzal, tento jeho vedomý krok podľa J. Tatára nepripomínal epigónske maniere. Pravdaže, na určitý korelačný vzťah tu dávnejšie upozorňovali napr. P. Dobšinský, J. Marták, M. Pišút či z poľskej strany J. Magnuszewski. J. Tatár zdôrazňuje práve Bottovu schopnosť impulzy z *Ódy na mladosť* umelecky funkčne variovať – poukazovanie na dobovú „skostnatenosť“ života na území dnešného Slovenska a jeho znovuzrodenie (vzkriesenie). Predstavenie vízie novej skutočnosti je v Bottovej básni mimoriadne dôležité, ale zároveň vypovedá aj o určitom umeleckom zrení autora, ktorý presvedčil, že už v mladom veku „má schopnosti na ďalšie náročné umelecké projekty“ (s. 12).

Problematiku básnickej medzigenerácie, reprezentovanej P. Bellom Horallom, P. Kokešom Kýčerským, I. Žiakom Somolickým, T. Milkinom a E. Podjavorinskou – myšlienково a poeticky korešpondujúc s autorskými kánonmi troch literárnohistorických období na osi romantizmus → realizmus → moderna, Jozef Tatár skúma v štúdii *Básnická periféria verzus básnická exkluzivita*. Hneď v jej úvode sa odvoláva na monografickú prácu Michala Gáfrika *Poézia*

Slovenskej moderny (1965), kde autor napriek istým kvalitám prisudzuje poézii medzigenerácie „zásluhy“ na vývine slovenskej poézie, „no otázku nadväzovania tvorby básnikov modernej na básnickú tvorbu medzigenerácie považuje za irelevantnú“ (s. 14). Záujem Jozefa Tatára o problematiku medzigenerácie nemá povahu parciality, je vyústením dlhodobejšieho skúmania uvedenej problematiky (v roku 2002 vydal monografiu *Básnická medzigenerácia. Od realizmu k moderne*). Z jeho výskumu vyvstala relevantná požiadavka dekódovať funkčnosť, zmysel a štýlovo-estetické kvality špecifikovaného typu poézie a zaujať postoj k vyselektovaným konceptom poézie (dobovým i súčasným), ktorým literárna história pripísala epigónsky charakter. Z chronologického hľadiska autorov ním špecifikovanej medzigenerácie označil ako „pohviezdoslavovských alebo predkraskovských básnikov“ (s. 17) a údajne ich charakterizovala ani nie tak generačná nevyhranenosť a druhovo-žánrový či tematicko-motivický rozptyl, ale skôr oscilácia medzi tradičnými a novšími umeleckými smermi a kvalitatívne zostávajúce za bardmi slovenskej literatúry skúmaného obdobia. Z jeho predstavy o názoroch medzigeneračných autorov vyplýva, že hoci predznamenávali poéziu modernistov, len ťažko sa vzdávali konceptov romantizujúcej poézie a tvorivej závislosti od svojich básnických osobností – Hviezdoslava a Vajanského. Ich podiel na tematicko-motivickej a poetickej premene slovenskej poézie na sklonku 19. storočia autor štúdie ale vôbec nebagatelizuje.

O významovom a estetickom ustrojení básnického debutu Jána Smreka – tak znie názov ďalšej zaujímavej štúdie Jozefa Tatára. Hneď v jej úvode naznačuje, že už v Smrekovom debute *Odsúdený k večitej žízni* (1922) sú signály, názznaky, ktoré predznamenávajú výmenu symbolistickej poetiky za poetiku s vitalistickými tendenciami. Tatár sa v štúdiu nesnaží prehodnocovať doterajšie reflektovanie premeny Smrekovej poetiky, skôr sa usiluje potvrdiť vytvorený invariant interpretačnou analýzou textového materiálu. Na spresnenie súvislostí však zdôrazňuje, že k spomínanej premene poetík u J. Smreka nedošlo iba vydaním zbierky *Cválajúce dni* (1925), ale že tieto premeny sú evidentné už v jednotlivých častiach debutu. Samozrejme, Smrekovo problematizovanie individuálneho bytia v aktualizácii poprevratového konceptu symbolistickej poézie, napr. E. B. Lukáča, priniesol podľa J. Tatára už S. Šmatlák v monografii *150 rokov slovenskej lyriky*. Básnický subjekt sa tak v Smrekovom debute „dostáva do zajatia sugestívnych nálad a beznádeje, apatický je voči osudu, bolí ho ‚živým byť‘, život je pre neho iba klamárom (...) sa sémanticky presadzuje existenciálna, etická a sociálna dimenzia človeka“ (s. 28). V súvislosti so skúmanými tendenciami Smrekovej zbierky *Odsúdený k večitej žízni* J. Tatár odkazuje aj na Krčméryho optimistickú predstavu „vynovenej“ slovenskej literatúry, s ktorou Smrekov debut zjavne nekorešpondoval, pretože si autora „podobne ako symbolistov podmaňuje priestor so svojou prchavosťou obrazov, keď sa ich obrysy strácajú v hmle“ (s. 29). Je podnetné, ako istú súvzťažnosť pri skúmaní predmetnej zbierky nachádza aj vo filozoficko-estetickom koncepte S. A. Kierkegaarda – zblížuje ich „prirodzená náklonnosť pre duševnú sféru, záujem o krásu, zmysel pre etiku a hlboká nábožnosť presahujúca až do mysticizmu“ (s. 30). Básnikovi J. Smrekovi je údajne blízka orientácia na kresťanský humanizmus a sociálne cítenie. Z citovaných ukážok, ktoré v kontexte prezentuje J. Tatár, je zrejmé, že aj Smrekovo dobrotivé a láskavé slovo má funkciu aktivačného i stimulačného prostriedku. Z jeho textových analýz ešte okrem iného možno vydedukovať, že v závere skúmanej zbierky sa Smrek prikláňa k poézii bergsonovského životného elánu. A hoci z jej poslednej časti s názvom *Doslov* nesrší typický vitalistický postoj, predmetné veršové celky už tvoria základy vitalistických tendencií, ktoré naplno J. Smrek rozvinul v zbierke *Cválajúce dni*.

Básnické vyrovnávanie sa Štefana Krčméryho s filozofickými, estetickými i duchovnými konceptmi, platnými v slovanských literatúrach predchádzajúcich vývinových období, sprítomňuje štúdia *Slovensko-slovansko-európska dimenzia poézie, prekladov a krátkych reflexií Štefana Krčméryho*. J. Tatár totiž prízvukuje, že pri voľbe prekladu Š. Krčméry nepodliehal výhradne koncepciám zo slovanských literatúr (najmä z ruskej) tak, ako jeho predchodcovia v predošlých literárnohistorických obdobiach. Napriek určitému nadväzovaniu na slovanské inšpirácie (hlavne slovinské, ruské a poľské), ktoré tak tvoria podľa autora štúdie približne päťtinu z celkového korpusu autorov, v poprevratovom období sa záujem Š. Krčméryho orientuje hlavne na autorov západoeurópskych literatúr (G. G. Byron, H. Heine, F. Mistral, A. de Musset a i.). I keď sa „z vlastnej slovenskosti (...) ako žiak zmaďarizovaných škôl vyznal už v detstve“ (s. 36), jeho vnímanie slovanstva a slovanskej vzájomnosti po roku 1918, keď sa zavřili určité národno-emancipačné snahy v krajine, je už menej markantné ako napr. v tematizovaných variantoch J. Kollára. Jozef Tatár popri analytickom prístupe k textu často využíva komparáciu – napríklad v malej exkurznej pasáži tejto štúdie poukazuje na určité paralely Š. Krčméryho a J. Kollára (spoločné rodisko – Mošovce, rovnaká konfesia, Krčméry sa narodil takmer na storočnicu narodenia Kollára atď.). Hoci interpretačným dokazovaním konkrétnych básnických celkov potvrdil Krčméryho pokus o aktualizáciu fenoménu i symbolu slovanstva, ich vzájomnej pomoci a spolupatričnosti, vidí to v rovine poprevratových súvislostí a determinácií – možno ho „vnímať ako harmonizátora idey slovenskosti, európskosti, ako aj česko-slovenských vzťahov v medzivojnovnej Československej republike“ (s. 39). Záujem o Krčméryho umeleckú tvorbu u J. Tatára neskôr vyústil do podoby monografickej práce *Umelecký profil Štefana Krčméryho* (2015).

Analyticko-syntetizačný charakter má štúdia *Židovské motívy v slovenskej poézii (Na príklade poézie 19. a 20. storočia)*. V jej úvode dominuje hlavne Tatárova snaha o konkretizovanie a špecifikovanie historicko-spoločenských súvislostí, ktoré spoluvytvárali a modelovali obraz židovstva v umení, resp. v literatúre na Slovensku. A tento obraz nebol zvlášť pozitívny – z dobových periodík i umeleckej literatúry J. Tatár vydedukoval, že mal skôr súvis s obrazom nepriamej podpory alkoholizmu slovenského etnika a podvodných i úžerných praktík. Takéto reflektovanie židovského fenoménu v spoločnosti nebolo ďaleko vzdialené od dobového úzu (celospoločenský negativizmus už ako dôsledok domácich i inonárodných pnutí, následne i riešenie spomínanej židovskej otázky počas druhej svetovej vojny približoval v nejednej štúdiu aj historik Ivan Kamenec). Mimoriadne zvýrazňovanú autochtónnosť a svojbytnosť spomínaného etnika autor štúdie dokladá dobovou štúdiou S. H. Vajanského v Slovenských pohľadoch. Vajanský v nej vyjadruje istú mieru obdivu k maďarským úradom, že dokázali vo väčšej miere vplývať na židovskú komunitu a určitým asimilačným tlakom ich priviesť k čiastočnému pomaďarčovaniu. V básnickej reflexii autorov 19. i 20. storočia autor štúdie správne pripomína, že židovský element neunikol pozornosti napr. E. Štúra, V. Pauliny-Tótha, S. H. Vajanského, D. Poľského, ale i V. Mihálika, M. Válka, J. Silana, M. Kováča, J. Ondruša či Š. Žáryho. Ahasverovský motív a skôr zvýrazňované negativistické tendencie a kanonizované predsudky voči židom striedajú v druhej polovici 20. storočia podľa J. Tatára reminiscencie holokaustu a povojnovej traumy – beznádej, nostalgia, outsiderstvo atď.

V štúdiu o židovských motívoch v slovenskej poézii je aj analýza k vybraným dielam dobových prozaikov na Slovensku, ktorí sa židovskou otázkou viac či menej vo svojich umeleckých textoch zaoberali, resp. na ňu určitým spôsobom reagovali (B. S. Timrava, G. Vámoš,

ale i M. Kukučín, J. G. Tajovský, L. Podjavorinská a J. Čajak ml.). Z hľadiska vyplňania obrazu mozaiky motívov židovstva sú uvedené postrehy veľmi cenné, no vo vzťahu k názvu príspevku v istom zmysle digresívne.

Osobitnú časť publikácie Jozefa Tatára tvoria príspevky o básnických textoch staršej proveniencie. Ide naozaj o špecifické a trochu i výnimočné texty. V jednom prípade autor skúma jediný básnický knižný produkt inak plodného medzivojnového prozaika J. Nižnánskeho a v druhom sa zameriava na oneskorený básnický debut (oneskorený vo vzťahu k jeho literárnovednej produkcii) známeho literárneho teoretika i vedca Eduarda Gombalu. Štúdia *Poznámky o poézii Jozefa Nižnánskeho* je podľa J. Tatára vytvorená v kontexte literárnohistorického reflektovania a analytického skúmania Nižnánskeho publikačnej aktivity v periodikách i knižného básnického debutu *Medzi zemou a nebom* (1928). I napriek tomu, že pri projektovaní štúdie má od začiatku na zreteli fakt, že Nižnánskeho básnická tvorba (vydanie iba jedinej básnickej zbierky) má v jeho celostnom literárnom vývine iba epizodický ráz, irituje ho „nepochopiteľná absencia zmienky o Nižnánskeho básnickom projektovaní (...) v reprezentatívnom biograficko-bibliografickom Slovníku slovenských spisovateľov 20. storočia“ (s. 40). I napriek Drugovej pripomienke o nedostatočnej literárnokritickej reflexii Nižnánskeho poézie – „[o] básnikovi Nižnánskom vedľa však už iba literárni historici“ (Drug, 1984, s. 65) – J. Tatár nachádza niekoľko literárnokritických postrehov, ktoré vytvárajú istý obraz ku kontextu skúmanej problematiky (D. Chrobák, A. Matuška, M. Chorváth, J. Smrek, J. I. Hamaliar). Z interpretačnej analýzy autora predmetnej štúdie vyplýva, že J. Nižnánsky sa predstavil zbierkou poézie „oslobodených zmyslov, viery v schopnosti človeka a ruralistickej závislosti od pôdy otcov“ (Tatár, 2013, s. 113). Postoje lyrického subjektu sú mimoriadne autentické s prijateľne modernou poetikou a súvzťažnosťou s bratislavským skúsenostným koloritom. Tatárovo syntetizovanie na záver štúdie síce priznáva skúmanej zbierke J. Nižnánskeho punc epizodickosti, ale rozhodne nevidí priestor pre jej ďalšie bagatelizovanie a prehliadanie.

V druhom príspevku *K textu a kontextu umeleckej prvotiny Eduarda Gombalu* sa Jozef Tatár zameriava na Gombalov básnický debut *Čierny drozd* (1986). Hneď na úvodných stranách zdôrazňuje fakt, že onen debut je homogénny a básnicky zrelý a na literárnej scéne sa objavuje takmer súbežne s debutmi Jozefa Urbana (*Malý zúrivý Robinson*, 1985) a Ivana Koleniča (*Prinesené búrkou*, 1986). Napriek naznačeným časovým korelátom však poetologické i tematicko-motivické konštruovanie *Čierneho drozda* nevykazuje s debutmi spomínaných autorov zásadné súvzťažné entity. Bol to úplne iný debut. J. Tatár si pri jeho približovaní pomohol Mihálikovým hodnotením básnických prvotín v článku *Prísľuby a problémy* z roku 1987 (okrem debutov J. Urbana a I. Koleniča spomína aj prvotiny J. Tatára, M. Reisela, J. Šípoša). Vojtech Mihálik analyzované zbierky ocenil pre „tematicko-motivickú a tvarovú rozmanitosť, sklon k básnickej inovácii (...) modelovanie neproblémových tradičných rodinných väzieb“ (s. 81). J. Tatár po analýze konkrétnych textov skúmanej zbierky v súvislosti reminiscentným módom poukazuje na jeho polyvalentný rozmer, oscilujúci hlavne v rovine bipolarity zmyslovo – duchovná sféra. A práve interpretačné percipovanie druhého aspektu autor štúdie nepriamo usúvzťažňuje – parafrázujúc jeho slová – s *kresťanským potenciálom* Gombalovho básnického postoja. Zdá sa, že ten bol v reflektovaní lektúry ponovembrovej slobody a ideového nasmerovania jeho ďalších zbierok i v determinácii reminiscencií prežitej autorovej mladosti rozhodujúci.

V duchu turčianskeho lokálpatriotizmu sú v monografii zaradené i analyticko-interpretáčn é štúdie k poézii Mikuláša Kováča. Ide o štúdie *Farba v poézii Mikuláša Kováča* a *Básne z pozostalosti (Mikuláš Kováč: Pravdaže srdcom)*. Okrem tematicko-motivických prvkov (rodný kraj, detstvo, rodina, Povstanie atď.) sa zameriava na funkčnosť autorskej koncepcie pri implementácii farebného koloritu do módu tradičnej symboliky. Jozef Tatár si povšimol, že Kováčom prezentovaná „farebnosť“ je odkazom na isté koreláty s výtvarným umením – farby v jeho textoch zvyrazňovali umeleckú pôsobivosť a presvedčivosť textov. Z Kováčových básnických textov v ydedukoval, že v čase koncipovania analyzovaných textov mal výbornú orientáciu „v otázkach psychologického vnímania farieb a znalosť znásobovania emotívneho účinku kombinovaním (...) jazyka a farby ako literárneho znaku“ (s. 53) – farebnosť má teda v Tatárovom vnímaní povahu sémanticky uplatniteľného znaku.

V posmrtn e vydan e j Kováčovej zbierke *Pravdaže srdcom* (1997) sa Tatárov záujem orientuje na potvrdenie konštatovaní, že za jeho básňami z pozostalosti „stojí zrelý a precízny autor“ (s. 64). I napriek tomu, že jeho poézii prisudzuje humanizujúci a dokumentárny charakter a v niektorých momentoch i nostalgizujúcu reflexiu, a napriek jeho viacnásobnej konštatácii, že Mikuláš Kováč neopustil v básňach tejto zbierky svoju overenú metódu výstavby básnického textu, z jeho textových analýz vyvstáva konštatovanie o čiastočnom príklone k „osamelobežec-kému“ lyrickému konceptu.

Snaha kriticky a hlavne sumarizačne doplniť obraz slovenskej poézie o umelecké portréty autorov z rozmedzia 20. a 21. storočia – T. Kočíka, P. Ďurkovského, T. Gála, D. Pastirčáka, J. Lomenčíka, M. Otčenáša a I. Šobáňa – viedla Jozefa Tatára k skoncipovaniu štúdie s názvom *Literárnokritické fragmenty zo slovenskej poézie (Príspevok ku kompletizácii poézie v rokoch 1995 – 2008)*. Selekcia autorov skúmaných textov sa u J. Tatára realizovala v duchu subjektívne nastavenej determinácie. Predmetom jeho záujmu v poézii analyzovaných autorov boli hlavne tematické aspekty i motivické štruktúry ich básnických produktov. V komparácii s dobovo platným úzom a invariantom však na záver syntetizujúco konštatuje, že v básnickej tvorbe vybraných autorov, zadefinovanej vymedzeným obdobím, nenachádza zásadnejšie premeny a i napriek istej variantnosti umeleckého sebadefinovania a seba vyjadrenia ich však nepomenuje ako pokusy „o nové koncepcie a alternatívy“ (s. 114).

Posledné štúdie z publikácie, ktoré sa zaoberajú konkrétnymi tvorivými iniciatívami Ondreja Nagaja a Miroslava Bartoša (opäť regionálna príslušnosť k Turcu), majú analyticko-interpretáčny charakter s konceptom (zvlášť v prvom prípade) literárnohistorickým. Jozef Tatár osobitne prízvukuje, že Ondrej Nagaj, i keď nepatrí k reprezentatívnym osobnostiam slovenskej poézie, predsa len si počas celej svojej „štyridsaťročnej“ tvorivej činnosti udržia-va náležitú umeleckú kvalitu svojich básnických textov. V poézii Miroslava Bartoša zasa v yzdvihuje, že od oficiálneho vstupu do slovenskej literatúry vnáša do svojej tvorby čoraz viac meditatívno-reflexívny rozmer. Upozorňuje na jeho básnický jazyk, poukazuje na jeho subtíln e znejúci erotizujúci lyrizmus, ale aj na katarzný a kontemplatívny rozmer jeho poézie.

Zo skúmanej publikácie je zrejmé, že cizelovaná literárnokritická a literárnovedná akti-va Jozefa Tatára sa orientuje na menej pertraktované, parcializované súvislosti. Platia v tomto prípade slová recenzentky Zuzany Pavelcovej, že „prehlbila veci menej známe i jasne dané a ponúkla nepoznané“ (Pavelcová, 2014, s. 126). Svojimi analyticko-interpretáčnymi štúdiami autor spresnil a v yšpecifikoval podobu platného invariantu, lokálpatriotickým zacielením

zvýraznil, že turčianske literárne „podhubie“ má okrem bohatej minulosti i mimoriadne tvorivú a neprehliadnuteľne pulzujúcu prítomnosť.

PRAMENE

TATÁR, Jozef. 2013. *Z poézie troch storočí*. Banská Bystrica: Belianum, 2013. 128 s. ISBN 978-80-557-0568-2.

LITERATÚRA

- BARTOŠ, Miroslav. 2014. Rodivé literárne podlozie. *Literárny týždenník*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 2014, roč. 27, č. 19 – 20, s. 15. ISBN 0862-5999.
- DRUG, Štefan. 1984. Nižnánsky z druhej strany. *Slovenské pohľady*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1984, roč. IV. + 100, č. 2, s. 65 – 83.
- GOMBALA, Eduard. 2014. Jozef Tatár: Z poézie troch storočí. *Slovenské pohľady*. Martin: Matica slovenská, 2014, roč. IV. + 130, č. 9, s. 126 – 128. ISBN 1335-7786.
- HOSTOVÁ, Ivana a Peter MRÁZ. 2014. Reflexia minulosti. *Knižná revue*. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2014, roč. 19, č. 8, s. 9. ISBN 1210-1982.
- KUBIŠOVÁ, Hedviga. 2016. Prieniky do tvorby Krčméryho. *Literárny týždenník*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 2016, roč. 29, č. 1 – 2, s. 13. ISBN 0862-5999.
- MIHÁLIK, Vojtech. 1987. Prísľuby a problémy. *Pravda*. Bratislava: Ústredný výbor Komunistickej strany Slovenska, 1987, roč. 68, č. 29, s. 5.
- PAVELCOVÁ, Zuzana. 2014. Jozef Tatár: Z poézie troch storočí. *Slovenské pohľady*. Martin: Matica slovenská, 2014, roč. IV. + 130, č. 9, s. 125 – 126. ISBN 1335-7786.

.....

PhDr. Jozef Brunclík, PhD.
Katedra slovenskej literatúry
Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre
Štefánikova 67
949 74 Nitra
Slovenská republika
jbrunclik@ukf.sk